SUOMEN YK-LIITTO

FINLANDS FN-FÖRBUND • UNA FINLAND

SUOMEN YK-LIITON LAUSUNTO KEHITYSPOLIITTISESTA SELONTEOSTA

Ulkoasiainvaliokunta, 8.3.2016

Suomen YK-liitto kiittää mahdollisuudesta olla kuultavana liittyen valtioneuvoston tuottamaan Suomen kehityspoliittiseen selontekoon.

On erittäin tärkeää, että selonteko ottaa lähtökohdakseen Kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n ja suhteuttaa toimet agendan tavoitteisiin. Kuitenkin sen lisäksi että agenda on huomioitu kehityspoliittisessa selonteossa, on pidettävä huolta tavoitteiden toimeenpanosta kansallisesti Suomessa. YK:n jäsenmaat ovat yhdessä sopineet universaaleista tavoitteista sekä sitoutuneet niihin, joten agendan tulee myös ohjata niin Suomen kehitys- kuin muutakin politiikkaa seuraavien 15 vuoden ajan.

Kiitettävää on myös se, että ihmisoikeusperustaisuus säilyy vahvana perustana kehityspolitiikalle. Ihmisoikeusperiaatteiden ja -mekanismien sisällyttäminen myös Agenda 2030:n toimeenpanoon ja seurantaan on ensiarvoisen tärkeää – ennen kaikkea agendan "ketään ei jätetä" (*leave no-one behind*) -periaatteen toteutumisen kannalta. Agendan onnistumisessa on tärkeässä roolissa myös viestintä ja globaalikasvatus, jotta suomalaisten ymmärrys globaalista maailmasta kasvaisi ja kestävän kehityksen tavoitteet saadaan todella jalkautettua. Tästä työstä kuitenkin juuri leikataan.

Tiedottamisnäkökulmasta on kuitenkin **hyvä, että selonteko on selkeä ja suunnattu myös kertomaan suomalaisille kehitysyhteistyön tuloksista ja päämääristä.** Tämä on erityisen tarpeellista nykyisessä maailmantilanteessa, vaikkakin selonteossa terrorismin ja pakolaisuuden painotus uhkaa jättää muut laajemmat globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutoksen, vesipulan ja ruokakriisin varjoonsa. Tämän selonteon ja varsin yleiselle tasolle jäävän kehityspoliittisen toimintaohjelman lisäksi tarvitaan kuitenkin linjaus, joka todella ohjaa Suomen kehityspolitiikkaa käytännön tasolla.

Selonteon muodossa kyseenalaista on, että siinä esitellyt prioriteettialueet tulevat kaikki esiin saman arvoisina, vaikka niiden resursointi on hyvin vaihteleva. Resursoinnin tulisi olla selkeästi käsitettävissä suhteessa kehityspoliittiseen linjaukseen sekä avoimesti seurattavissa ja arvioitavissa myös ministeriön ulkopuolelta. Tämä on erityisen tärkeää, kun arvioidaan Suomen kehityspolitiikan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta pitkällä aikavälillä. Viimeaikaisten leikkausten aiheuttamat notkahdukset voivat eri sektoreilla vaikuttaa merkittävästi työn tuloksellisuuteen. Siksi on oleellista, että myös taloudelliset panokset kerrotaan avoimesti ja kansantajuisesti, jotta selonteon antama kuva on todenmukainen. On myös toivottavaa, että selonteot ja toimintaohjelmat sekä kehityspoliittiset vuosikertomukset ovat samassa muodossa pidemmällä jaksolla, jolloin panosten ja tuotosten vertailtavuus säilyy.

Selonteon luvussa 8. painotetaan, että ”Suomi vahvistaa kansainvälisten toimijoiden työtä”. Tämä on kuitenkin huomattavassa ristiriidassa sen kanssa, että suurimmat kehitysyhteistyöleikkaukset ovat kohdistuneet juuri YK-järjestöihin. Niiden tukea on vähennetty jopa 70 %. Se tarkoittaa useiden YK-järjestöjen – kuten WHO ja UNAIDS –

perusrahoituksen täydellistä loppumista. Tämän jälkeen YK-rahoitus on alle 10 % Suomen varsinaisesta kehitysyhteistyörahoituksesta.

Selonteon mukaan Suomi keskittää rahallista panostustaan erityisesti niihin toimijoihin, jotka parhaiten edistävät Suomen kehityspolitiikan painopisteitä. Painopistealueet jäävät kuitenkin ohuiksi, sillä myös niillä työtä tekevien YK-järjestöjen tukeen kohdistuvat mittavat leikkaukset: UNFPA:n tuki laskee liki 40 %, UN Womenin 30 % ja UNICEFin 70 %. Tässä yhteydessä haluamme kiittää teitä, hyvät UAV:n jäsenet, erittäin tasapainoisesta lausunnosta talousarvion yhteydessä sekä siitä, että kehitysohjelma UNDP säilytti perusrahoituksen, vaikkakin sen tasoa leikattiin yli 90 % (15 miljoonasta 1 miljoonaan).

Näin nopeat rajut leikkaukset ja yhteistyön perustaminen satunnaiseen hankerahoitukseen perusrahoituksen sijaan on vastoin kaikkia ennustettavan, suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen kehitysyhteistyön perusperiaatteita. Sama koskee sitä, että kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön tuesta leikataan kerralla ja siirtymäajoitta jopa 40 %.

Selonteossa mainittu demokratiatuki on myös hyvä esimerkki tavoitteiden ja toimeenpanon ristiriidasta. Demokratiatyö ei sisälly merkittävässä mitassa mihinkään Suomen tukemista ohjelmista, ja YK-järjestöistä tässä yhteydessä kumppanina mainitaan UNDP, joka demokratiatyötä pääosin tekee. Silti UNDP:n tuki esitettiin lopetettavaksi lähes kokonaan. Sama koskee ympäristöjärjestö UNEPia, joka olisi juuri nyt Pariisin ilmastokokouksen jälkeen avainasemassa ilmastotyön seurannassa. Muistuttaisimme, että selontekokin sanoo kaiken Suomen kehityspoliittisen toiminnan tähtäävän ilmastonmuutoksen hillintään. Selonteossa maintaan myös rauhanvälittäminen ja tuki 'Naiset, rauha ja turvallisuus' 1325 -aloitteelle, joiden rahoitusosuudet ovat nykyisellään hyvin pieniä. **Tässä valossa hyviä tavoitteita täynnä oleva selonteko jää monin osin vaille konkretiaa, eikä anna kuvaa todellisesta tilanteesta ja resursoinnista.**

Leikkausten vaikutuksista Suomen YK-politiikan vaikuttavuuteen on viime aikoina keskusteltu paljon. Suomella on ollut YK:ssa hyvä maine ja edustajamme ovat tehneet sen eteen paljon töitä erityisesti turvallisuusneuvostokampanjan aikaan. Meidän on tehtävä kaikki voitavamme, jotta nämä vaikutusmahdollisuudet säilyvät. Tämä edellyttää joko rahallista tukea tai henkilöstö- ja toimintaresursseja YK-yksiköille - nyt näistä molemmista leikataan huomattavasti.

Ilmastonmuutoksen vastaisen työn suhteen on huolestuttavaa, että selonteossa todetaan ilmastorahoituksen olevan nykyisin osa Suomen kehitysyhteistyörahoitusta. Jotta ilmastonmuutoksen torjunta ja sopeutuminen ei olisi pois köyhyyden vähentämisestä, pitäisi kehittyville maille annetun ilmastorahoituksen olla *uutta* ja *lisäistä* tukea, kuten Kööpenhaminan ilmastokokouksessa sovittiin. Vuoteen 2020 mennessä tukea on luvattu kansainvälisesti 100 miljardia dollaria vuodessa ja 2025 sovitaan uudesta rahoitustavoitteesta Pariisin sopimuksen mukaisesti. Nyt Suomessa lopetettu päästökauppatulojen ohjaaminen ilmastotyöhön olisi rahoituksen turvaamiseen yksi kannatettava keino myös jatkossa.

On selvää että kansainvälinen yhteistyö korostuu entisestään, ja pienen Suomen tulisi panostaa siihen asianmukaisesti. On hyvä muistaa, että Suomen osaamisalueisiin kuuluu myös rauhanvälitys ja rauhanturvatoiminta, joiden nykytilanteessa soisi pysyvän hyvin resursoituina. Haasteet ja eri politiikan alat kuitenkin kietoutuvat monin tavoin yhteen. Tässä yhteydessä voi myös kysyä, onko Suomi viime vuosina riittävästi tukenut lähialueidensa, etenkin

Venäjän, ihmisoikeuksien toteutumista ja vapaan kansalaisyhteiskunnan toimintaa. Ehkä olisikin hyödyllistä harkita uudelleen aiemmin hyvin toimineen lähialueinstrumentin uudelleen herättämistä?

Selonteossa on kiitettävää, että hauraat valtiot ja vähiten kehittyneet maat nostetaan kehityspolitiikan keskiöön. Näillä alueilla esimerkiksi yritysyhteistyö ei ole todennäköinen ratkaisu. YK on sen sijaan avainasemassa tilanteissa, joissa avun perille saaminen on hyvin vaikeaa. Tämä huomioidaan myös selonteossa. Mutta huomiotta jäävät mainitut rajut leikkaukset YK-järjestöiltä, jotka humanitaarisen avun lisäksi tekevät pitkäjänteistä työtä juuri hauraissa ja vähiten kehittyneissä valtioissa sekä kriisialueilla – myös paljon painotetuissa pakolaisten lähtömaissa. Humanitaarinen apu on välttämätöntä, ja pidämme tärkeänä, ettei sen tasoa leikattu. Mutta on muistettava, ettei se korvaa johdonmukaista ja pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä, jolla juuri ennaltaehkäistään kriisejä. Tässä YK-järjestöillä on vahvaa osaamista ja näyttöä tuloksista.

YK-liitto pitää erinomaisena, että selonteon mukaan Suomi painottaa kehityspolitiikassa paikallista omistajuutta ja vastuuta, molempien osapuolten tilivelvollisuutta ja avoimuutta sekä osaamisen siirtämistä kehitysmaihin. Toivomme että tämä toteutuu kaikessa Suomen kehitysyhteistyössä, mukaan lukien paljon painotetun yritysyhteistyön kohdalla. Sitä käsiteltäessä selonteossa viitataan siihen, että Suomi aikoisi toimia suomalaisten yritysten tarjonnan mukaan ja tukee hankkeita, joissa on ”suomalainen intressi mukana”. Tämä ei ole johdonmukaista. Selonteossa painottuu hyvin vahvasti sekä yritysyhteistyön kohdalla että muuallakin Suomen etu. On tärkeää muistaa, että selonteonkin mukaan Suomen kehitysyhteistyön kantava päämäärä on kuitenkin äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja köyhyyden sekä eriarvoisuuden vähentäminen. Se on toki myös Suomen etu – mutta Suomen etu ei ole kehityspolitiikan tavoite.

.